ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið
Sölvhólsgötu 7
101 Reykjavík

Reykjavík 21. mars 2018
Tilv. 1803091/0.7.3

Efni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2018 til 2024

Vísað er til Samráðsgáttar á vefslóðinni samradsgatt.island.is þar sem tillaga til þingsályktunar um stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2018 til 2024 er birt til umsagnar (Mál nr. S-32/2018) með fresti til 21. mars 2018.

Þjóðskjalasafn sendir eftirfarandi umsögn um þingsályktunina.

B.8 Fjarvinnslustöðvar.
Með það að markmiði að jafna tækifæri til atvinnu er lagt til í þingsályktunartillögunni að komið verði á laggirnar starfsstöðvum á skilgreindum stöðum til að koma opinberum gögnum á stafrænt form. Þjóðskjalasafn Íslands lýsir yfir ánægju með það markmið að koma á fót fjarvinnslustöðvum til starfrænnar endurgerðar opinberra gagna og lýsir yfir vilja til nýta sér slíkar starfsstöðvar.

Árin 2009 til 2012 fékk Þjóðskjalasafn fé á fjárlögum til þess að koma á laggirnar skráningarstörfum á Norðausturlandi og Austurlandi. Safnið hannaði þá skráningarverkefni, skráningu kirkjubóka eftir stafrænum myndum. Ferlið var algerlega stafrænt frá upphafi til enda. Sóknarmannatöl (ein tegund kirkjubóka) eru skönnuð í Þjóðskjalasafni, myndir af síðum bókanna settar í gagnagrunn. Þar las skráningarfólk, hver á sínum stað yfir netið, stafrænt eintak frumrits og skráði upplýsingar úr því í gagnagrunn sem vistaður er í Reykjavík. Þannig var hægt að komast hjá því að senda viðkvæm frumskjöl á staði þar sem ekki eru öruggar og sérhæfðar geymslur fyrir slík gögn. Verkefni þetta getur því farið fram hvar sem er á landsbyggðinni. Einungis þarf vinnuherbergi, tölvur og internettengingu.

Einnig má hugsa sér skönnunarmiðstöðvar þar sem frumkjöl eru skönnuð og skráð en þá þarf að huga að öryggi skjala í flutningi milli staða og svo vörslu (sérhæfðri geymslu) á þeim stað sem unnið er. Flutningur, geymsla og tækjabúnaður er þá, auk húsnæðis, talsverður kostnaður. Það er því fleiri en ein leið sem hægt er að fara til þess að koma á fjarvinnslu eða vinnustöðvum í því skyni að koma um kring stafrænni endurgerð og miðlun menningararfs í skjölum og handritum.

Með stafrænni afritun vinnst tvennt. Betra aðgengi að upplýsingum á netinu sem hægt er að nota hvenær sem er. Þá eru frumrit að mestu tekin úr umferð eftir skönnun og lengir það líftíma skjalanna. Mestur ávinningur fyrir borgarana er að þurfa ekki sækja, oft um langan veg, á þau söfn

sem varðveita frumgögnin. Stafrænt aðgengi um netið í leitarbærum gögnum er bylting í aðgengi og er hagkvæm og umhverfisvæn ráðstöfun. Íslendingar er hvað varðar skjöl og handrit afar skammt á veg komnir í stafrænni miðlun.

Þjóðskjalasafn hefur reynslu og þekkingu á sviði stafrænnar endurgerðar og er vel í stakk búið til að nýta sér aðstöðu sem upp yrði komið. Benda má á að samstarf menningarstofnana um stafræna endurgerð í fjarvinnslu gæti verið ákjósanlegt, s.s. á milli Þjóðskjalasafns og Landsbókasafns Íslands – Háskólabókasafns um skönnun heimilda. Búnaður, verklag og tækniþekking gæti þannig nýst þó um ólíkar heimildir sé að ræða, skjöl annars vegar og prentað mál hins vegar. Um reynslu Þjóðskjalasafns má m.a. lesa í Skýrslu um skráningarverkefni Þjóðskjalasafns á Austurlandi 2011-2012 (https://skjalasafn.is/files/docs/skraningarverkefni-a-austurlandi_2011-2012.pdf.

Líklega væri ekki raunhæft annað en að hafa a.m.k. teymi 3 – 4 einstaklinga á vinnustöð. Og því við núverandi aðstæður ólíklegt að hugmyndin um að endurgreiðsla á 75% af launum starfsmanns(a) er dygði til þess að Þjóðskjalasafn gæti nýtt sér þennan kost sem lýst er í tillögunni. Safninu erfitt með að fjármagna þau 25% launakostnaðar sem á vantar vegna manneklu og mikils álags. Hækkun fastra fjárframlaga um eitt stöðugildi gæti hins vegar dugað til þess að fjármagna lítið teymi. Þá er gengið út frá því að stofnbúnaður og annað sem áður er nefnt og er nýr kostnaður yrði einnig fjármagnaður með nýjum framlögum.

Virðingarfyllst,

Eiríkur G. Guðmundsson
þjóðskjalavörður

Þjóðskjalasafn Íslands | Laugavegi 162 | 105 Reykjavík | Sími 590 3300 | upplysingar@skjalasafn.is | www.skjalasafn.is